

У сучасній підприємницькій організації підрозділ стратегічного розвитку є своєрідним вінцем підсистеми стратегічного управління, а значить у певній мірі і всієї системи менеджменту в цілому.

Таким чином, стратегічна проблема сьогодні в Україні пов'язана не стільки з завоюванням нових ринків скільки з загальною економічною кризою країни критичним спадом виробництва. У цих тяжких умовах багато українських підприємств вважають, що розробки і впровадження стратегічного менеджменту в даний час передчасні. „Об'єктивність” такої думки дуже помилкова, а нездатність передбачити і непоінформованість про наявні методи і прийоми антикризового керування і планування при спаді виробництва, його нестабільності деяких керівників може привести до повного банкрутства підприємств. Тільки успішне оволодіння методами і підходами сучасного менеджменту з урахуванням ринку появи кризових ситуацій і його успішне впровадження дозволить підприємствам працювати стабільно і забезпечить їм перспективу росту.

Баранцева С.М., Доценко Ю.М.

КОНКУРЕНТНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У зв'язку з поглибленням євроінтеграційних процесів підвищуються вимоги до вітчизняних товаровиробників. В наш час, продукція українських виробників має низький рівень конкурентоспроможності, насамперед пов'язаний з високими витратами на її виробництво.

Таким чином, позицію підприємства на ринку визначають його конкурентні переваги, серед яких особливе місце займають більш низькі витрати на виготовлення продукції, що дозволяє підприємству знижувати ціни, нарощувати витрати на маркетингову діяльність тощо. Важливим джерелом забезпечення конкурентних переваг взагалі та низьких витрат виробництва зокрема є нововведення, інноваційні вдосконалення процесів виробництва продукції [7, с. 70].

Тому в сучасних умовах високої конкуренції актуальним для виробничого підприємства постає проблема вдосконалення механізму конкурентного управління його витратами.

Велику увагу вивченню теоретичних аспектів і впровадженню теоретичних навичок щодо управління витратами приділяли як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, серед яких: Ю. М. Великий, М. Г. Грещак, І. Є. Давидович, С. Ковтун, О. С. Коцюба, Ю. Б. Кравчук, А. М. Турило, Дж. Шанк і ін.

Мета даної роботи полягає у визначенні підходів до конкурентного управління витратами підприємства, враховуючи специфіку терміну «витрати».

Еволюція знань про витрати має багатовікову історію. В різні історичні періоди, починаючи з давніх часів і закінчуючи сучасністю, вивченню витрат приділяли важливе значення (рис.1). У сучасній економічній літературі існують різні трактування поняття «витрати». Розбіжності виникають у зв'язку з різними підходами до цієї категорії [4, с.6].

А. М. Турило [5, с. 9] та С. Ковтун [6, с. 8] визначають витрати, як вартісне вираження абсолютної величини застосовано-споживчих ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності підприємства.

І. Є. Давидович [2, с. 30] відносить витрати до компенсацій вартості товарів платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності. Ю. М. Великий [1, с. 8] відносить витрати до структури ресурсів, що не пов'язані із грошовими потоками й служать елементом формування собівартості. Ми погоджуємося з твердженнями вище перерахованих авторів, щодо можливих варіантів визначення даного терміну, але пропонуємо впровадження такого словосполучення стосовно витрат як «ресурс ресурсів». Це обґрунтовано тим, що витрати можна представити як свого роду ресурс, який забезпечує підґрунт необхідності використання традиційних економічних ресурсів.

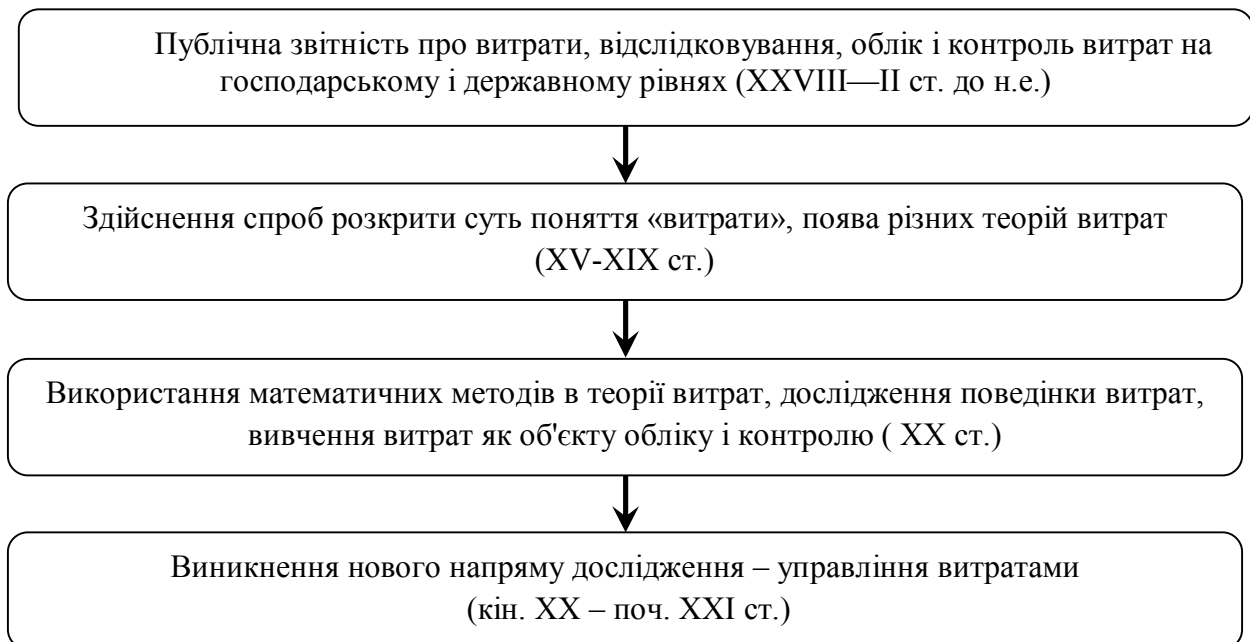

Рис. 1. Етапи розвитку знань про витрати [4, с.4]

Таким чином, результатом вивчення витрат різними фахівцями сучасності є виникнення синтетичної галузі знань – управління витратами, яка ґрунтується на теорії економіки підприємств, управлінського обліку, менеджменту, аналізу, бюджетування і контролінгу [4, с. 6]. Ось чому, з різних трактувань поняття «витрати» витікають й різні підходи до конкурентного управління витратами підприємства з виділенням його ключових конкурентних переваг.

Так, Ю. М. Великий [1 с. 90-91] визначає конкурентне управління витратами підприємства, як дії, спрямовані на пошук шляхів зниження обсягу витрат для управління конкурентними перевагами, й адекватне реагування на зміни в зовнішньому середовищі, що дають можливість підвищити рівень власного потенціалу й довести його до рівня, необхідного для досягнення цілей, а також можливим для успішного функціонування в довгостроковій пер-

спективі. Крім того, для забезпечення конкурентних переваг у конкурентній боротьбі необхідне виготовлення продукції й послуг на основі набору правил соціального поведіння.

Дж. Шанк [3 с. 69] стверджує, що «аналіз ланцюга цінностей – ключовий інструмент в управлінні витратами». Роль аналізу витрат може сильно змінюватися в залежності від того, який шлях конкурентної боротьби вибирає підприємство. Кожний вид економічної діяльності має унікальні джерела отримання конкурентних переваг. Як тільки фірма визначила ланцюг цінностей і виділила чинники витрат зміни для кожного виду економічної діяльності, створюючого цінність, вона може отримати перевагу в конкурентній боротьбі двома шляхами:

- 1) Управляючи чинниками зміни витрат краще, ніж конкуренти;
- 2) Перебудовуючи ланцюг цінностей.

Також, Дж. Шанк, стверджує, що підприємство може вибрати диференціацію чи низьку собівартість для досягнення переваг у конкуренції. Проте, дані дії збільшують ступень невизначеності в оточенні підприємства подібно з тим, з яким стикається підприємство, що нарощує частку ринку.

Ю. В. Чемерис [7, 70-73] бачить у забезпеченні довгострокових конкурентних переваг на засадах вдосконалення управління витратами виробництва вдосконалення систем обліку та контролю виробничих витрат на вітчизняних підприємствах.

Проаналізувавши різні підходи конкурентного управління витратами, враховуючи специфіку терміну «витрати», можна стверджувати, що воно має тісний прямопропорційний зв'язок з особистими компетенціями підприємців (як вони визначають «витрати») та з конкурентними перевагами підприємства. Розвиваючи які, ми сприяємо вдосконаленню конкурентного управління витратами, а отже і розвитку підприємства. Що робить конкурентне управління витратами – пріоритетним та необхідним для кожного самосвідомого та амбіційного підприємця.

Література

1. Великий Ю. М., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управління витратами підприємства: Монографія. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2009. – 192 с.
2. Давидович І. Є. Управління витратами: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
3. Джон К. Шанк, Виджей Говиндараджан. Стратегическое управление затратами / Пер. с англ. СПб.: ЗАО «Бизнес Микро», 1999, 228 с.
4. Н. С. Андрющенко стаття «СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ» // Актуальні проблеми економіки. – 2007. - №5. – 234 с.
5. Турило А. М., Кравчук Ю. Б. Управління витратами підприємства: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
6. Ковтун С., Ткачук Н. Управління затратами. – Х.: Фактор, 2007. – 272 с.

7. Ю. В. Чемерис стаття «Забезпечення довгосрокових конкурентних переваг на засадах вдосконалення управління витратами виробництва» // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 1 (68) / Наук. ред. І. К. Бондар. – К., 2007. – 159 с.

Баранцева С.М., Костирева А.А., Федорець А.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ РИЗИКУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Тема визначення сутності ризику актуальна і у наш час, адже з ризиком ми стикаємося кожного дня, коли приймаємо будь-яке рішення. Визначенням поняття ризику займалися такі вчені, як О.Л.Устенко, Л.Н.Тэпман, В.Н.Вяткин, И.В.Вяткин, Ю.Ю.Катеринославський, К.Г.Балабанов, Л.Линдсей, Л.Т.Ащепков, М.Х.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури, П.І.Верченко, Г.І.Великоіваненко, Н.В.Демчук та ін. Кожен з них у своїх роботах надає своє особисте поняття терміну, але, дослідивши думки деяких економістів, що займалися цим питанням, можна визначити певні сходження у визначенні ризику як економічної категорії.

Метою даної статті є виявлення сутності ризику на основі аналізу існуючих підходів до визначення цієї категорії.

Однозначне трактування сутності категорії «ризик» відсутнє, оскільки це складне явище, що має багатоаспектні, а інколи протилежні реальні основи. В економічній літературі відомі численні спроби сформулювати теоретичні визначення поняття ризику.

Вперше наукове поняття «ризик» наприкінці XVIII ст. сформулював німецький математик Йоганн Ніколаус Тетенс у своїй роботі «Вступ до розрахунку життєвої ренти і право на її отримання» (1786 р.).

Натепер у світі існує кілька наукових шкіл, які вносять значний доробок у теорію ризику.

Представники німецької школи, спираючись на розроблену американськими математиками Дж. фон Нейманом і О. Моргенштерном теорію корисності і використовуючи теорію розпливчастих множин, досягли значних результатів стосовно оцінки ризику з використанням теорії нечітких множин.

Американські економісти-теоретики Вільям Меклінг та Майкл Дженсен - представники сучасного неінституціоналізму вдаються до теорії ризику, розглядаючи розподіл прав контролю між нейтральними, схильними і несхильними до ризику індивідами. Професор Йельського університету (США) Кеннет Френч вивчає проблематику практичної оцінки очікуваної вартості дохідності цінних паперів, вартості капіталу, питання дивідендної політики і структури капіталу.

Значним внеском у становлення сучасної теорії ризику стала книга угорських економістів Т. Бачкаї, Д. Месен і Д. Мико «Господарський ризик і методи його вимірювання» (1979), у якій вперше за багато років було зроблено спробу розглянути питання ризику у соціалістичній економіці.